

un jorn contra [arrimada a] un *tepe*: / —Clabot, jo son esclap de vostre pè» («je suis chaussure à votre pied») (trad. «mamelon», cd. 1953, ègloga v, 172); després ho recullen Cénac-Moncaut («*tepe*: coteau rapide, abrupte», dicc. del gascò del Gers), *TdF* (*tepe*: «tertre, monticule, petite cime abrupte»), Lespy-R. (*tepe*, masc., vers l'Arm., «colline, monticule»), *tepe* Palay); Cénac i Lespy-R. hi afegeixen un *teparrot* m. «petite hauteur, coteau»; Polge dóna testimonis de *Tepé* com a NL freqüent en una part del Gers (i *Peté* en una altra, potser metàtesi), observant que es tracta sempre d'«anticlinals ou collines» (*Mél. de Phil. Gers*. 1959; *Rev. Int. Onom.* XVIII, 247). Segons Rohlf's també a Luixon i Bigorra (*RLiR* VII, 142). En el m. «talus» de l'*ALGc.* (II, 225) *tepe* en uns deu punts del Gers, NE. i entorn del trifini amb la Gir. i Lot-et-G., concretat «monticule de terre» en un punt Sud del Gers, i traslladat a «gros tas de terre ou de fumier» en un de prop de Tarbe.

Poc se n'aparta un f. *tepo* usat per Mistral mateix: «i *tepo*, varage, róumi --- un cepaire a més fidò» 'ha calat foc aux gazons, brouilles, ronces' (*Calendau* VIII, 10.4, amb auto-trad.), i que ens consta en el prov. alpí del Delfinat («*tepo*: gazon, pelouse», Chabrand, *Le parler du Queyràs*). Això continua més enllà dels límits amb el fr.-prov. i it.: su.-fr. *tepa* «gazon, pelouse» (Bridel; Jaccard, 456; *ALF* 1908); veg. encara Jud (*BDR* III, 77): Aosta i Savoia *teppa*, id. Valsesia *teppa* «zolla di terra erbosa», cors *teppa* «masso, balza».

No en manca algun eco ençà dels Pirineus, si bé no ens consta bé amb quin grau de popularitat i autoctonisme (en part potser manlleu). *Tepa* es degué usar en ambients vulgars de la Barcelona vella, quan el trobem en un ambient de popularitat tan autèntica com el de *La Colla del Carrer* de Pons i Massaveu: «--- fent voltejar lo mandró --- sens etjegar una sola *tepa*, fins que rebé l'ajuda de nou o deu més ---» (III, 29, 30); crec haver-ho sentit alguna vegada a nois del poble ciutadà, si bé s'ha fet rar, i en tot cas no és argot (com creu *AlcM*), que Pons no n'usa ni un sol mot, i Givanel confirma que vol dir 'pedra' i que no ho és (*Misc. Fabra*, 74). El que jo he sentit a joves excursionistes (1936, 1937) és *tepi* m. parlant de matacans que cauen en pendents rostos de muntanya: aquí la *-i* i l'ambient indiquen ja el manlleu; potser d'un cast. *tepe* m. que ja va recollir el *DAut.* com a «pedazo de tierra mui trabado con las raíces de la grama ---», però com que no n'hi ha més testimonis que sengles del valencià Tosca [1708], de l'arag. Oliván, S. XIX, i d'un argentí de 1940 (*DECH*) tampoc aquí tenim plena seguretat d'autoctonia, per més que en conjunt sembla segur que en una mesura o altra ha pertangut la variant *tepa* a aquest costat dels Pirineus.

En tot cas hi ha la variant vocàlica *tup-* de *tupido* en resposta del nostre *tapit/atap(e)it*; cf. rus *tupoi* 'obtús', 'estúpid' [el cast. *tupido* i cat. *atapeit* prenen també aquesta acc.] i 'sord, embuatat (parlant d'un soroll)'. I també hi ha *taf-* amb un sentit ben semblant al del nostre *tapàs*, molt estès en un domini

que va des del Sud de Borgonya, pel Franc-Comtat fins a Valence du Rhône: Langres (borg.) *tafon* «terre glaise» *teufion* a Sancey (frcomt.), *tafō* «terre argileuse» (en el p. 28, H-Marne, de l'*ALF* 1299), Valence *tabon* «argile»; útilment aplegats per Gamillscheg, *ZRPh.* XLIV, 116, amb una mal fundada etimologia gòtica (impossible ja per raons geogràfico-fonètiques): és clar que aquí hi ha *TAF-* alternant amb *TAP-* per expressar un afetgegament de matèria més tova, argilosa, no tan dura com el nostre *tapàs*.³

ATAPEIR és la forma que revesteix en cat. central el verb que significa 'fer tornar compacte': és clar que en aquest totes les condicions per establir-hi lligam amb *tapàs/tap* 'terra atapeïda' són favorables i convinents. Recollit primerament pel *DTO*. en la variant *tapir* «denso, condensó, stipo, constipo» (1647). Aquesta variant resta avui valenciana: «*tapit*: cosa tupida», Sanelo (I, 130v1); Valor-Giner defineixen *tapir* 'fer que una tela etc. siga ben espessa, que no tinga intersticis, espessir-la', aplicat a teixits o brancatge.

Variante que en el Princ. només apareix avui en alguna zona occidental, sobretot zona ponentina del cat. occid., no sols petrificada en *NLL*: *Solana Tapida* vesant emboscats damunt Cabdella; car també tinc nota de *tapir* parlant de vegetació en el baix Cinca (Massalcoreig, 1935); i sobretot l'alt Pall.-Ribag.: «lo fruit del besurp? com uns penjolls *tapits*, de grans vermells» Tavascan de Cardós (1934); «uns calçotets de sarja *tapida*» Malpàs (1959); li poden donar l'acc. de 'fer més serrades, més espesses, partint-les ací i allà, les varetes entreteixides': «lo destralo és una aïna per a *tapi* 'ls vims quan fem cartres» (Roní, 1959). Crec, però, que a Artesa de Lleida ja vaig sentir la forma normal *atapeir* (infra), i l'usa en el seu lèxic netament urgellenc Serra i Boldú (*AlcM*).

Altrament és *atapeir*, que és ja la forma registrada per Belv. i Lab. 1839; terme de teixits, per excel·lència (*BDC* IV, 67), però amb noble dossier literari: ja usada per Verdaguer, des dels seus primers escrits; en una descripció de c. 1864 de la fira de Vic: «vosaltres, fillas del poble, que al dematí *atapabiu* de ciris y flors l'altar de la Puríssima, y a la tarde, per eixas <plansas>, al espignet del gray o de la cornamusa, féu innocentas balladas ---» (*Inèdits*, Casac. I, 176); en l'esborrall de l'*Atl.*, de 1867, havia escrit: «Tal, del gegant de Grècia, fóra 'l delit, la fúria, / la doble cleda d'armas al trencar, enardit, / però no 'n surt: que d'ellas s'endinsa a la boscuria, / pus ja per plans y serras tot n'està *atapabit*» (III, 35d), però repensant-s'hi, hi canvià *està a. en és a.*, i no degué quedar content, car en l'original definitiu de 1877, ho canvià tot (desapareixent el mot).

Després de Verdaguer l'usaren molt els millors escriptors de totes les zones del Principat. «Anava avançant penosament per entre la *atapabida* multitud», Noller (*La Pap.*, 170); «los dos trens es posaren en marxa, llançant glopades de vapor, a través l'arbreda *atapabida* dels marges del Tordera», Bosch de la Tri. (*De ma cullita*, 8); la barraca del carboner és a base de «una mena de cavall de serrador, més llarg y més